

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2828

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 februari 2024

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 19 februari 2024.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 19 FEBRUARI 2024

Op maandag 19 februari a.s. vindt de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) plaats in Brussel. Op de agenda staan de Russische agressie tegen Oekraïne, de situatie in het Midden-Oosten en de situatie in de Sahel en de West-Afrikaanse kuststaten. Onder *Current Affairs* zal de Raad spreken over de situatie in Belarus. De Minister van Buitenlandse Zaken is voornemens aan deze Raad deel te nemen.

Russische agressie tegen Oekraïne

De Raad zal spreken over de voortdurende Russische agressie tegen Oekraïne. De kern van de inzet van het kabinet blijft onverminderd gericht op enerzijds het verlenen van zoveel mogelijk steun aan Oekraïne en anderzijds op het verder vergroten van de druk op Rusland om de agressie te beëindigen. Steun is nodig zodat Oekraïne zich kan blijven verdedigen tegen Rusland. De EU geeft financiële steun, militaire steun en vergroot de druk door sancties op te leggen tegen Rusland. Dat is belangrijk voor de toekomst Oekraïne, maar ook voor de veiligheid van heel Europa.

De Raad zal waarschijnlijk spreken over het voortzetten van militaire steun in het kader van de veiligheidsarrangementen waaraan de EU bijdraagt als deelnemer van de G7.¹ Begin februari zal de tweede consultatieronde plaatsvinden tussen de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) en Oekraïne. Het kabinet verwelkomt de uitwerking van deze veiligheidsarrangementen in lijn met de moties Piri en Veldkamp,² en Sjoerdsma c.s.³ In dit kader spreekt de Raad onder andere over de oprichting van een *Ukraine Assistance Fund* (UAF) onder de Europese Vredesfaciliteit (EPF). Binnen de Raad bestaat brede steun om een *Ukraine Assistance Fund* van 5 miljard euro voor 2024 spoedig op te richten. Tijdens de buitengewone Europese Raad van 1 februari jl. kwamen de regeringsleiders overeen om begin maart tot een akkoord te komen.⁴ Het kabinet zal tijdens de aankomende Raad opnieuw het belang benadrukken dat de EU en haar lidstaten meer militaire steun aan Oekraïne leveren. Uw Kamer zal over de voortgang worden geïnformeerd.

Het kabinet zal tijdens de Raad het belang benadrukken van meer militaire steun door de EU en haar lidstaten aan Oekraïne als ook het belang van versterking van de defensie industrie. Het kabinet zal daarbij het belang van het *Ukraine Assistance Fund* onderstrepen. De urgentie van de steun is groot en is ook een investering in de Nederlandse veiligheid. Voorts zal het kabinet pleiten voor aanneming van een dertiende sanctiepakket in februari en aandacht blijven vragen voor de effectieve naleving van sancties en de aanpak van sanctie-omzeiling. Daarnaast pleit Nederland voor spoedige vervolgstappen ten aanzien van de uitzonderlijke inkomsten uit geïmmobiliseerde tegoeden van de Russische Centrale Bank. Tevens zal Nederland het belang van accountability voor Oekraïne benadrukken.

¹ Zie de geannoteerde agenda RBZ van 22 januari 2023, d.d. 15 januari 2024, Kamerstuk 21 501-02, nr. 2815.

² Motie van het de leden Piri en Veldkamp, Kamerstuk 21 501-20, nr. 1993.

³ Motie van het Lid Sjoerdsma c.s., Kamerstuk 36 045, nr. 140.

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/69874/20240201-special-euco-conclusions-en.pdf>.

Situatie in het Midden-Oosten

De Raad zal stilstaan bij de situatie in het Midden-Oosten en met name bij het voortdurende gewapende conflict tussen Israël en Hamas en de toenemende spanningen in de regio. In dit verband zal stil worden gestaan bij de grens tussen Israël en Libanon en de ontwikkelingen en incidenten in de Rode Zee en de westelijke Golf van Aden. Houthis-eenheden vallen commerciële en militaire schepen aan, hetgeen grote gevolgen heeft voor de maritieme veiligheid in de regio en de vrije en veilige doorvaart. Inmiddels hebben meerdere landen verdedigende militaire acties uit moeten voeren om de internationale scheepvaart en eigen schepen te beschermen. De Raad zal spreken over de lopende inspanningen op politiek en militair gebied om bij te dragen aan de veiligheid in de Rode Zee en de westelijke golf van Aden.

Daarnaast zal de Raad de nieuwe EU-missie in de Rode Zee lanceren. Deze nieuwe EU-missie, genaamd EU Naval Force (EUNAVFOR) Operatie ASPIDES, zal taken op gebied van begeleiding en beveiliging van de scheepvaart krijgen. Gezien het grote belang van maritieme veiligheid en vrije en veilige doorvaart voor Nederland en de EU, zal Nederland de nieuwe EU-missie in de Rode Zee verwelkomen. Nederland zal verwijzen naar de verschillende initiatieven die Nederland reeds ontplooit en steunt. Het betreft hier onder andere diplomatieke inspanningen, de militaire bijdrage aan operatie Prosperity Guardian, het onderzoek naar een mogelijke aanvullende bijdrage aan maritieme veiligheid in de Golfregio waaronder de nieuwe EU-missie ASPIDES, de gemeenschappelijke verklaring van 23 januari jl. en de politieke en niet-operationele militaire steun aan de door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk geleide operatie Poseidon Archer.

Het kabinet betreurt de verschrikkelijke humanitaire situatie in Gaza en het grote aantal burgerslachtoffers als gevolg van de bombardementen door Israël in reactie op de verschrikkelijke terroristische aanslagen van 7 oktober 2023. Nederland benadrukt in diplomatieke contacten het belang van noodzakelijkheid en proportionaliteit in de militaire respons van Israël. Nederland roept Israël op om hierbij aantoonbaar terughoudend en zeer gericht te handelen. Er vallen veel te veel burgerslachtoffers, en er moet veel meer worden gedaan om dit te voorkomen en burgers van de nodige humanitaire hulp te voorzien. Toegang tot hulpbehoevenden in heel Gaza, waaronder Noord-Gaza, moet worden verbeterd. Dat heeft de Minister van Buitenlandse Zaken ook benadrukt tijdens haar bezoek aan Israël en de Palestijnse Gebieden op 24 en 25 januari jl. Voorts onderstreept Nederland dat regionale escalatie voorkomen moet worden, waarbij veel aandacht uitgaat naar de gespannen situatie tussen Libanon en Israël.

De bevolking van Gaza heeft op grote schaal onmiddellijke, veilige en ongehinderde humanitaire hulp nodig. Nederland blijft daarom onderstrepen dat er op grote schaal onmiddellijke, veilige en ongehinderde verstrekking van dergelijke hulp moet worden toegelaten en gefaciliteerd. Toegang over land blijft prioritair en de meest effectieve manier om op grote schaal hulpgoederen aan Gaza te leveren. Grensovergangen dienen optimaal te worden gebruikt, en er moeten er meer worden geopend. In aanvulling daarop vraagt Nederland aandacht voor veilige hulpverlening binnen Gaza. De door Nederland aangestelde speciaal humanitair gezant voor Gaza spant zich hier voor in, in nauwe samenwerking met de VN-coördinator voor humanitaire hulp. Toegang over land blijft hoofdprioriteit; in aanvulling daarop heeft Nederland samen met Jordanië en in afstemming met Israël op zondag 4 en maandag 5 februari succesvolle *airdrops* uitgevoerd. Deze bestonden onder andere uit medische

hulpgoederen bestemd voor een Jordaans veldhospitaal in Gaza.⁵ Het kabinet blijft zich met partners inspannen om waar mogelijk via de lucht en zee humanitaire steun aan Gaza te leveren. Het kabinet blijft zich diplomatiek inspannen om alle gijzelaars vrij te krijgen en EU-burgers uit Gaza weg te kunnen krijgen. Nederland zal daarom in EU-verband pleiten voor een tijdelijk humanitair staakt-het-vuren tussen Israël en Hamas dat moet leiden tot een duurzame beëindiging van vijandelijkheden.

In lijn met motie Paternotte c.s.⁶ verkent Nederland in EU-verband mogelijkheden om beperkende maatregelen op te leggen aan gewelddadige kolonisten. Zoals toegezegd aan uw Kamer in het Commissiedebat RBZ van 18 januari jl. zal uw Kamer worden geïnformeerd zodra er concrete vervolgstappen te melden zijn.⁷ Zoals aan uw Kamer gemeld in het Commissiedebat RBZ Gymnich van 30 januari jl. wordt uw Kamer separaat geïnformeerd over de uitspraak inzake voorlopige maatregelen van het Internationaal Gerechtshof in de door Zuid-Afrika tegen Israël aangespannen zaak.⁸

Er zijn zeer ernstige aantijgingen van Israëlische autoriteiten jegens UNRWA, namelijk betrokkenheid bij de aanslagen van Hamas op 7 oktober 2023. Nederland neemt deze aantijgingen serieus en heeft daarom verdere financiering aan UNRWA tot nader order opgeschort in afwachting van het ingestelde onderzoek. UNRWA neemt de aantijgingen gelukkig zelf ook zeer serieus. Medewerkers zijn op staande voet ontslagen en UNRWA werkt mee aan het onafhankelijke onderzoek ingesteld door de Verenigde Naties. Nederland steunt de inzet van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties om op korte termijn duidelijkheid te verschaffen op basis van de resultaten van het onafhankelijke onderzoek. Nederland volgt de ontwikkelingen van het onderzoek nauwlettend en staat in contact met andere donorlanden over de voortgang van het onderzoek.

Sahel en kuststaten in West-Afrika

De Raad zal spreken over de situatie in de Sahel en de West-Afrikaanse kuststaten, in navolging van de bespreking tijdens de RBZ van 11 december 2023 en de informele RBZ Gymnich van 2 en 3 februari jl.⁹

Sinds de staatsgrepen keren Mali, Burkina Faso en Niger zich in toenemende mate af van het westen. De VN-missie MINUSMA en de Franse troepen in Mali en Niger vertrokken noodgedwongen. Ook heeft Niger de toestemming voor de *EU Military Partnership Mission in Niger* (EUMPM) ingetrokken. De drie junta's hebben besloten zich uit de regionale organisaties G5 Sahel en ECOWAS terug te trekken. De versterkte politieke en militaire banden met Rusland, zoals de samenwerking tussen Wagner en Mali en de intensivering van diplomatieke contacten tussen Rusland en Sahel-landen, illustreren eveneens dat de Sahel-landen voor een alternatieve koers hebben gekozen. De regionale samenwerking komt daarmee verder onder druk te staan waar terroristische groeperingen en niet-gelijkgestemde actoren, waaronder Rusland, op kunnen inspelen.

⁵ Kamerbrief Humanitaire hulp aan Gaza via airdrop d.d. 4 februari 2024, Kamerstuk 23 432, nr. 509, Kamerbrief Humanitaire hulp aan Gaza via tweede airdrop d.d. 5 februari 2024, Kamerstuk 23 432, nr. 510.

⁶ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1984.

⁷ Zie toezegging TZ202401-022, d.d. 18 januari 2025 tijdens Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken.

⁸ <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240126-ord-01-00-en.pdf>.

⁹ Zie Kamerstuk 21 501-02, nr. 2794, verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 11 december 2023 en het verslag van de Informele Raad Buitenlandse Zaken van 2 en 3 februari (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2827).

In de tussentijd houdt het extremistische geweld in de noordelijke regio's van Togo en Benin aan en blijft de dreiging van terroristisch geweld in Mali en Burkina Faso, vlakbij de grens met Ghana en Ivoorkust, toenemen. Ook de veiligheidssituatie in Nigeria is verslechterd. Met de verschillende economische, veiligheid en migratie uitdagingen in de West-Afrikaanse regio is democratische achteruitgang in de kuststaten een reëel scenario. Zoals reeds aan Uw Kamer gemeld is de inzet van het kabinet een geïntegreerde aanpak van het voorkomen van expansie van terrorisme en voorkomen van uitbreiding van instabiliteit naar de kuststaten via internationale fora en de diplomatieke relaties.

Nederland en de EU volgen de ontwikkelingen in de Sahel en de West-Afrikaanse kuststaten nauwgezet. Gezien de belangen van de EU in de Sahel regio op het gebied van geopolitiek, veiligheid, migratie en duurzame ontwikkeling zal Nederland ervoor pleiten dat de EU actief blijft in de Sahel, in lijn met het kabinetsbeleid zoals verwoord in de Kamerbrief Sahel van 1 december 2023,¹⁰ en om opties in kaart te brengen om deze belangen te blijven behartigen.

Er is toenemende interesse bij westerse landen om te investeren in de kuststaten op het gebied van vrede en veiligheid. Nederland zal in EU-verband pleiten voor betere coördinatie van de Europese inzet in de West-Afrikaanse kuststaten op het gebied van hulp, handel en veiligheid, in navolging van herhaaldelijke steunverzoeken van de kuststaten zelf, versterking van inzet op het gebied van stabiliteit.

Current Affairs

De Raad zal ook spreken over de situatie in Belarus. Eind februari vinden daar parlementaire en lokale verkiezingen plaats. Dit zullen de eerste verkiezingen zijn sinds de frauduleuze presidentsverkiezingen in 2020. De Raad zal spreken over de aanhoudende repressie door de Belarussische autoriteiten, de rol van Belarus in de Russische agressieoorlog tegen Oekraïne en de Europese steun voor het Belarussische maatschappelijk middenveld en de democratische krachten. Nederland onderstreept het belang van EU-steun voor een vrij en democratisch Belarus.

¹⁰ Zie Kamerstuk 29 237, nr. 201, «Nederlandse inzet in de Sahelregio», d.d. 1 december 2023.